

Frihandelsavtale med Storbritannia – Norges målsettinger

Storbritannia trådte ut av EU/EØS 31. januar 2020. Samme dag startet overgangsperioden som varer til og med 31. desember 2020. I denne perioden vil Storbritannia behandles som om de fremdeles er med i EU/EØS og all handel med landet fortsetter som før. Regjeringen har vedtatt å forhandle frihandelsavtalen sammen med våre EØS/EFTA-partnerland Island og Liechtenstein. Man vil ha svært kort tid på å fremforhandle en frihandelsavtale.

Storbritannias uttreden av EU påvirker Norge og norsk næringsliv. Landet er et viktig marked for mange store og små norske eksportbedrifter, og er også en sentral leverandør av varer og tjenester til Norge. At landet trer ut fra det indre marked fører til at vi mister felles spilleregler, dynamisk utvikling av felles regelverk og forutsigbarheten og rettsikkerheten som ligger i det institusjonelle rammeverket i EØS.

Norge ønsker å fremforhandle en omfattende frihandelsavtale med Storbritannia. Formålet med avtalen er å sikre norsk næringsliv så gode betingelser som mulig og på den måten opprettholde mest mulig av det tette økonomiske forholdet vi har i dag. En frihandelsavtale kan ikke erstatte EØS-avtalen, og næringslivet vil oppleve nye handelshindre når Storbritannia går ut av det indre marked. Våre forhandlinger med Storbritannia foregår adskilt fra forhandlingene mellom EU og Storbritannia. Samtidig ønsker Norge å vurdere å innta eventuelle løsninger som EU og Storbritannia blir enige om på noen regulatoriske områder som er relevante for Norge gjennom EØS-avtalen. Dette er særlig relevant for tekniske forskrifter (produktkrav), for finansielle tjenester og mattrygghet.

Storbritannia er vårt største enkeltmarked for eksport, og verdien av denne utgjør mer enn 22 prosent av all norsk eksport. Av en eksportverdi i 2019 på ca. 180 milliarder kroner, var rundt 150 milliarder olje og gass, og 30 milliarder var industrivarer som sjømat, maskindeler og skip. Samme år importerte vi varer for 37 milliarder kroner fra Storbritannia. Viktige importprodukter er biler og elbiler, maskindeler, medisiner, olje og gass, flymotorer og -deler. De siste tallene for eksport av tjenester (2018) viser at norsk næringsliv i tillegg solgte tjenester til Storbritannia for rundt 38 milliarder kroner. Per 31. desember 2019 har Statens pensjonsfond utland investert 626,5 milliarder kroner i 375 selskaper på børs i Storbritannia og 139,3 milliarder kroner i rentepapirer. Det er også investert ca. 57 milliarder kroner i eiendom i Storbritannia.

Handel med varer

Etter snart 60 år med frihandel for industrivarer mellom Norge og Storbritannia legger vi til grunn at nulltoll for industrivarer videreføres i frihandelsavtalen.

For sjømat ønsker vi full frihandel. Dette vil være en forbedring fra dagens situasjon, der norske sjømateksportører ikke har frihandel inn til EU, men forholder seg til ulike kvoter og tollsatser. Storbritannia er et viktig marked for norsk sjømatnæring med en eksportverdi på over 6 milliarder kroner i 2019. Norge er blant de største leverandørene av sjømat til Storbritannia. Det britiske markedet er viktig for blant annet norsk hvitfisk, laks, reker og fersk hel makrell. På landbruksområdet vil Norge forhandle basert på dagens handel med jordbruksvarer og ivareta beskyttelsen av sensitive norske jordbruksvarer. Norge ønsker også bedre markedsadgang inn til Storbritannia for enkelte jordbruksvarer enn det vi har i dag.

Opprinnelsesregler

I utgangspunktet er det kun varer med opprinnelse i avtalepartene som kan få preferansetoll under avtalen (reduisert toll eller nulltoll). Opprinnelsesreglene angir således vilkårene for preferansetollbehandling, herunder hvordan varene skal fremstilles. Målet i forhandlingene vil være å sikre moderne opprinnelsesregler som i størst mulig grad ivaretar behovene og produksjonsmønstrene til norsk næringsliv, basert på dagens verdikjeder.

Handelsfasilitering

Vi tar sikte på å fremforhandle regler om handelsfasilitering som bygger på, men går utover avtalen om handelsfasilitering i Verdens handelsorganisasjon (WTO). Målsettingen er å sikre at britiske tollmyndigheter behandler norsk næringsliv minst like bra som EUs, samtidig som at det legges til rette for moderne og effektive tollprosedyrer på begge sider som bygger videre på det gode grunnlaget etablert gjennom EØS-avtalen.

Handelstiltak

Med handelstiltak menes i denne sammenheng antidumpingtiltak, utjevningsavgifter og beskyttelsestiltak. Dette er tiltak landet som importerer en vare innfører, og er ofte i form av ekstra tollsats på den aktuelle varen. Antidumpingsavgifter innføres for å motvirke salg til lavere priser på eksportmarkedet enn hjemmemarkedet og dersom salget påfører skade på konkurrerende industri i importlandet. Utjevningstiltak kan innføres mot skadevoldende subsidier. Et land kan treffe beskyttelsestiltak dersom det blir en importøkning som følge av en uforutsett situasjon og importøkningen medfører alvorlig skade på innenlands industri.

Det er en utfordring at enkelte land misbruker regelverket og innfører tiltak av proteksjonistiske grunner. Norge arbeider i WTO for å stramme inn på regelverket om handelstiltak. I frihandelsavtaler ønsker Norge å gå lenger enn WTO-regelverket, og Norges utgangspunkt er at vi ønsker at det ikke skal brukes handelstiltak mellom Storbritannia og oss. Dersom Storbritannia ikke går med på dette, blir det viktig å sikre løsninger som reduserer muligheten til å anvende og misbruke slike tiltak.

Tekniske handelshindre (TBT) og veterinære og plantesanitære tiltak (SPS)

Områdene TBT og SPS regulerer hvordan ulike nasjonale krav til produkter, slik som tekniske krav til produkter og krav om mattrygghet, skal håndteres i handelen slik at den kan foregå på lettest mulig måte. Norge har som målsetting å etablere moderne kapitler om TBT og SPS som bygger på, men er mer omfattende enn, de respektive avtalene i WTO. Retten til å innføre reguleringer for å ivareta legitime hensyn som miljø og helse vil ivaretas. Når Storbritannia skal utvikle eget regelverk i fremtiden, er det i vår interesse at regelverket i størst mulig grad fortsatt baseres på internasjonale standarder. Klausuler om å fremme bruk av internasjonale standarder, videreføring av systemet med produsentens egenerklæring samt å sikre rask og smidig grensepassering for sjømat og andre matvarer blir viktige.

Norge har samme regelverk som EUs medlemsland gjennom deltakelse i det indre marked. For TBT og SPS vil det bli betydelige endringer når Storbritannia forlater det indre marked. Norge er i vesentlig grad avhengig av eventuelle ordninger som etableres mellom EU og Storbritannia når det gjelder tekniske handelshindringer og veterinære regler. Det er i vår interesse at EU og Storbritannia etablerer utstrakt regulatorisk samarbeid i sine avtaler siden det vil kunne gi mulighet til at Norge og Storbritannia kan inngå tilsvarende avtaler dersom det er relevant eller ønskelig. En gjennomgående prioritering for Norge blir å arbeide for at norsk eksport ikke får dårligere tilgang til det britiske markedet enn eksporten fra EU. For TBT og SPS betyr det at dersom Storbritannia gir import fra EU fordelaktige betingelser, må de

samme betingelsene også gjelde import fra Norge. Norge er villig til å gi Storbritannia garantier om at vi skal anvende de samme betingelsene som EU for varer fra Storbritannia.

Investeringer og handel med tjenester

Vi vil arbeide for at vilkårene for norske etableringer i det britiske markedet videreføres og at norske selskaper kan samhandle med det britiske markedet som de gjør i dag. Siden både Norge og Storbritannia har velutviklede og velfungerende rettssystemer og domstolsapparater, anser vi at det ikke vil være behov for investor-stat-tvisteløsning.

For investeringer og handel med tjenester vil vi, i stedet for EØS-reglene, måtte legge til grunn forpliktelser basert på det vi vanligvis gjør i frihandelsavtaler. Gitt det nære økonomiske samarbeidet med Storbritannia vil Norge kunne vurdere å gi Storbritannia særrettigheter sammenlignet med andre tredjeland innenfor spesifikke områder. Det gjelder for eksempel godkjenning av yrkeskvalifikasjoner for lovregulerte yrker, som f. eks. advokat, lege og sykepleier., dersom Storbritannia gir like gode vilkår tilbake.

Når det gjelder handel med tjenester vil vi fra norsk side arbeide for at norske bedrifter så langt mulig kan videreføre sin handel med Storbritannia, særlig innenfor viktige områder som skipsfart, telekommunikasjon, ingeniørvirksomhet samt finans og forsikring.

Retten til å regulere investeringer og tjenester for å ivareta legitime hensyn som helse, miljø og sikkerhet vil ivaretas.

Telekom

Det tas sikte på å behandle telekommunikasjon i frihandelsavtalen med Storbritannia. Norge har i stor grad det samme regelverket for telekommunikasjon som Storbritannia, gjennom vår deltakelse i EUs indre marked. Forpliktelsesnivået i frihandelsavtalen med Storbritannia bør derfor kunne være høyt.

Finansielle tjenester

Gjennom EØS-avtalen er det etablert et felles indre marked for finansielle tjenester. Norsk finansmarksregulering bygger i stor grad på felles EØS-regler. Et hovedmål for Norge er å videreføre så gode økonomiske forbindelser med Storbritannia som mulig innenfor rammen av EØS og basert på gjensidighet. Målet er at norske bedrifter skal ha minst like god tilgang til det britiske markedet og den finansielle infrastrukturen i London som aktører fra EU-land.

EU har etablert et system der tredjeland kan bli vurdert som regulatorisk likeverdig eller ekvivalent med EU. Ekvivalensvurderingene innebærer på noen avgrensede områder at aktørene vil kunne få tilgang til det europeiske markedet. Dette gjelder blant annet gjenforsikring, sentrale motparter og forvaltere av alternative investeringsfond. Storbritannia har etablert et tilsvarende system. Systemet med ekvivalensregimer er EØS-relevant, og EUs ekvivalensbeslutninger overfor Storbritannia vil etter EØS-avtalen også gjelde for Norge. For Norge vil det være viktig at Storbritannia gir Norge og de andre EØS-EFTA-landene samme behandling som EU.

Midlertidig personbevegelse

Når Storbritannia trer ut av EU, opphører dagens EØS-regler om fri bevegelse å gjelde for britiske borgere og deres familiemedlemmer som ønsker å arbeide og oppholde seg i Norge, og norske borgere som ønsker å arbeide og oppholde seg i Storbritannia. Frihandelsavtaler gir vanligvis noen minimumsgarantier for personer som har kontraktsoppdrag eller har lokale

investeringer. En ev. utvidelse eller forpliktelser som går utover dette, vil måtte vurderes nærmere under forhandlingene. Det forutsettes gjensidighet.

Maritim transport

Storbritannia er blant de største og viktigste enkeltmarkeder for norske skipsfartstjenester. EØS-avtalen omfatter tilgangen til dette markedet. Det er derfor naturlig og i norsk interesse å inkludere maritime transporttjenester i frihandelsavtalen med Storbritannia. Ambisjonen er et resultat som viderefører dagens markedsadgang der dette er mulig.

Regelverk for skip og mannskap herunder og krav vedrørende sjøsikkerhet, miljø og arbeidsmiljø vil videreføres basert på at både Norge og Storbritannia er forpliktet av internasjonalt regelverk i IMO og ILO.

Veitransport

Norge har allerede en bilateral veitransportavtale med Storbritannia. Det er derfor ikke avgjørende for Norge å få veitransport behandlet i frihandelsavtalen, men vi vil se hen til løsninger det blir enighet om på dette området mellom EU og Storbritannia.

Luftfart

Når det gjelder luftfart er det tradisjon for å inngå bilaterale avtaler adskilt fra frihandelsavtaler. Luftfart er, med unntak av bakketjenester, unntatt i WTO og rammes ikke av prinsippet om bestevilkårsbehandling. I forhandlingene med Storbritannia vil vi ta utgangspunkt i det vi vanligvis gjør i frihandelsavtaler, dvs. bestemmelser som er avgrenset til bakketjenester.

Offentlige anskaffelser

Bestemmelsene om offentlige anskaffelser regulerer adgangen til markedet for offentlige kontrakter. Brexit påvirker norske leverandørers markedsadgang for anskaffelser negativt, selv om Storbritannia tiltrer WTO-avtalen om offentlige innkjøp (The Agreement on Government Procurement, GPA). Gjennom EØS-avtalen har norske leverandører omfattende markedsadgang til offentlige anskaffelser i Storbritannia og britiske leverandører tilsvarende i Norge. Ved anskaffelser som er omfattet av EU-direktiver for offentlige anskaffelser har norske leverandører videre like rettigheter som britiske leverandører (og andre i EØS-området). GPA gir ikke like god markedsadgang som EØS-avtalen, for eksempel når det gjelder kontrakter i forsvars- og sikkerhetssektoren.

Vårt mål er en frihandelsavtale som sikrer tilsvarende markedsadgang og rettigheter som norske leverandører har i dag, herunder også innen forsvar og sikkerhet. Vi vil legge opp til markedsadgang på linje med EU-direktivene på dette området og vil forutsette at markedsadgangen er gjensidig.

Vi vil også legge opp til at avtalen vektlegger miljø, menneskerettigheter og andre samfunnshensyn i offentlige anskaffelser på linje med direktivene.

Immateriellrett

Storbritannias regler om immateriellrett er de samme som reglene i EU/EØS i dag. Ved en frihandelsavtale vil vi søke å oppnå et best mulig rammeverk for norske virksomheter på immateriellrettsområdet, med utgangspunkt i gjeldende regler i EØS. Det er liten grunn til å tro at kjernen i immateriellrettsreglene i Storbritannia i vesentlig grad vil avvike fra gjeldende regler i EU/EØS etter brexit. Storbritannia er part i Den europeiske patentkonvensjonen, som er en

frittstående konvensjon uavhengig av EU. Dette endres ikke ved brexit, det vil si at europeiske patenter fortsatt vil kunne meddeles med virkning for Storbritannia etter uttrede. Vårt mål er at bestemmelser om immaterialrett i frihandelsavtalen med Storbritannia vil forhandles som i andre frihandelsavtaler, men vi vil også se hen til hvordan EU og Storbritannia løser dette i sin frihandelsavtale.

E-handel

I den felles politiske erklæringen om det fremtidige forholdet fremgår det at EU før overgangsperioden utløper skal ta stilling til om Storbritannia har tilstrekkelig beskyttelsesnivå for personopplysninger under personvernforordningen (General Data Protection Regulation, GDPR). En slik godkjenning får anvendelse for hele EØS-området og sikrer at vi kan videreføre dataflyt mellom Norge og Storbritannia som i dag. Dette vil bidra til å forenkle forhandlingene om e-handel betraktelig. I frihandelsavtalen blir en viktig målsetting å sikre at Storbritannia godkjenner Norges beskyttelsesnivå for personopplysninger og gir Norge minst like gode betingelser som til EU.

Konkurransse

I likhet med vår vanlige frihandelsavtalepraksis ønsker vi å inkludere bestemmelser i avtalen som sikrer at den handelsliberaliseringen og markedsadgangen som oppnås gjennom avtalen ikke undergraves av konkurransebegrensende adferd hos landenes virksomheter. Vi vil sikre at partene har effektive konkurranselover som gir grunnlag for å gripe inn mot konkurransebegrensende samarbeid, misbruk av dominerende stilling og fusjoner som påvirker konkurransen negativt. Videre ønsker vi å legge til rette for et godt samarbeid mellom landenes konkurransemyndigheter, slik at håndhevingen av de nasjonale konkurranselovene kan gjennomføres på en mest mulig effektiv måte.

Handel og bærekraftig utvikling

I tråd med Norges og EUs tradisjon i nyere frihandelsavtaler vil det tas inn et kapittel om handel og bærekraftig utvikling i avtalen med Storbritannia. Norge ønsker et høyt ambisjonsnivå for kapitlet. Vi vil se hen til forhandlingene mellom EU og Storbritannia, og ønsker å sikre et minst like omfattende forhandlingsresultat for klima, miljø og arbeidstakerrettigheter som i avtalen mellom EU og Storbritannia. I tillegg til handelsrelaterte aspekter ved arbeidstakerrettigheter, miljø, klima, biologisk mangfold, skog og fiskeri og havbruk, vil det vurderes å inkludere bestemmelser om andre tema som dekkes av felles EØS-regelverk, herunder kjemikalier, avfall og forurensing. Kapitlet vil, i tråd med Norges tilnærming i øvrige frihandelsavtaler, ikke underlegges voldgift og muligheten for å benytte økonomiske sanksjoner. Eventuelle tvister løses gjennom mekanismer slik som konsultasjoner, mekling og ekspertpanel.

Rettslige og horisontale spørsmål/tvisteløsning

Vi legger opp til at avtalen skal inneholde en fortale, som blant annet angir partene i avtalen og viser til enkelte grunnleggende prinsipper som partene deler. Avtalen bør videre inneholde generelle bestemmelser om blant annet formål, geografisk virkeområde og åpenhet. Vi ønsker også å inkludere bestemmelser om blant annet avtalens ikrafttredelse, adgangen til midlertidig anvendelse, hvordan endringer skal foretas, forholdet til vedlegg og protokoller, oppsigelse, og språk.

Vi ønsker at det opprettes en såkalt blandet komité under avtalen som blant annet skal overvåke gjennomføringen og vurdere mulighetene for ytterligere fjerning av handelshindre.

Komiteen bør bestå av representanter fra partene, og bør ha regelmessige møter der beslutninger tas ved enstemmighet.

Vi ønsker at avtalen inneholder et tvisteløsningskapittel som skal sikre en rask og effektiv løsning av tvister som oppstår under avtalen. Prosessen skal være transparent og ikke for kostbar. Tvister bør først søkes løst gjennom konsultasjoner mellom partene. Dersom dette ikke fører frem, bør tvister kunne løses gjennom voldgift. Kapitlet bør inneholde bestemmelser om oppnevning av et ad-hoc voldgiftstribunal og prosedyreregler for gjennomføring av voldgift. Voldgiftsavgjørelsen bør være bindende for partene, og manglende etterlevelse bør gi rett til mottiltak.